

*Jasmina Matjašič
Ksenija Seršen
Dr. Vlasta Hus*

Analiza inovacijskih projektov z vidika zastopanosti družboslovnih vsebin

Strokovni članek
UDK: 37.091:502/504

POVZETEK

Namen raziskave je bil, iz zbornika strokovnih prispevkov Inovacijski projekti 2007/2008 poiskati tiste inovacijske projekte, pri katerih lahko zasledimo cilje iz družboslovnih vsebin, ki bi jih v prvi triadi lahko uresničevali pri predmetu spoznavanje okolja, v 4. in 5. razredu pa pri predmetu družba. Izmed 78 inovacijskih projektov smo v prvi triadi našli 9, v drugi pa 6 ustreznih inovacijskih projektov. Ugotovili smo, da bi cilje štirih inovacijskih projektov lahko uresničevali tako v prvi kot v drugi triadi. Seveda bi pri pouku lahko uresničevali le posamezne izseke inovacijskih projektov, saj nas zavezuje letna priprava. Omenjene inovacijske projekte smo nato primerjali z učnima načrtoma predmetov spoznavanje okolja in družba, jih uvrstili v različna vsebinska področja in poiskali, na katere tematske sklope se navezujejo. V nadaljevanju smo raziskali, kako je z inovacijskimi projekti v Avstriji in Nemčiji. Ugotovili smo, da je v Sloveniji to področje veliko bolj pregledno urejeno in da so podatki zbrani na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo – poglavje Inovativna edukacija. V obeh tujih omenjenih državah pa so podatki razdrobljeni po posameznih šolah in jih je zato zelo težko preučevati. Pri vseh inovacijskih projektih, ki so se izvajali na posameznih šolah v Sloveniji, so raziskovalci ugotovili neke pozitivne spremembe glede na izhodiščno stanje.

Ključne besede: inovacija, inovacijski projekt, učni načrt, spoznavanje okolja, družba

An analysis of innovative projects from the perspective of sociology

ABSTRACT

The purpose of the research paper was to search through the »Collection of Scientific Papers: Innovation Projects 2007/2008« for the purpose of finding innovative projects that had sociological contents. We concentrated on projects that could be realized in the 1st triad of primary school in the subject Environmental Education and in the 4th and 5th grades of primary school in the subject Society. Among 78 innovative projects, we found 9 that were suitable innovative projects for the 1st triad and 6 that were suitable for the 2nd triad. We established that the goals of 4 innovative projects could be realized both in the 1st and the 2nd triad. In class, we

were able to realize only particular parts of the innovative projects, as we had adhere to the subject requirements in the yearly lesson plan. The innovative projects mentioned were then compared with the curricula for the subjects Environment Education and Society and classified into different contents and fields. We then looked for thematic contents which they are related to. Furthermore, we researched similar innovative projects in Austria and Germany. We found that in Slovenia, this field is much better edited and that the data was collected from the Internet site »National Education Institute of the Republic of Slovenia« (»Zavod Republike Slovenije za šolstvo«), under the section Innovative Education. In both foreign countries mentioned, the data was dispersed at individual schools and was, therefore, difficult to study. In all innovative projects that were carried out in individual schools in Slovenia, we found that such projects bring positive changes to the initial structure of the subject.

Key words: innovation, innovative project, curriculum, Environmental Education, Society

Uvod

Šole so bile prizorišče inovacij že dolgo, preden jih je v to prisililo tržno razmišljanje. Kljub temu pa so se pri tem srečevale z mnogimi težavami, ki izhajajo iz togosti šolskega sistema in pomanjkanja fleksibilnosti. Raziskave kažejo, da so šole, odprte za inovacije, veliko bolj konkurenčne. Fleksibilnost je tisto, kar učitelji in učenci najbolj potrebujejo, je pa brez pomena, če učitelji ne znajo oceniti, katere inovacije najboljše vplivajo na proces učenja (School Innovation. Pathway to the Knowledge Society).

Inoviranje poleg izobraževanja predstavlja pomembno vrednoto in investicijo za prihodnost posameznika in celotne družbe. Razvijanje ustvarjalnega mišljenja kot osnova za inovativnost je namreč eden tistih dejavnikov, ki najbolj povečujejo sposobnost in zaposlitvene možnosti posameznikov na trgu dela (Likar, 2004).

Definicija inovacije pravi, da je inoviranje uspešno izkoriščanje novih idej. Prav tako inoviranje ne pomeni le izuma novih idej, ki nas zanimajo, ampak tudi, da te ideje na nek način izkoriščamo, uporabljamo, vnašamo v prakso ali v nove produkte, procese, sisteme, stališča in storitve z namenom, da s tem nekaj izboljšamo ali nečemu dodamo novo vrednost. Inovacije so v današnjem času zelo pomembne, saj se soočamo s ključnimi izzivi: globalizacija, tehnološki in znanstveni napredek, kulturne razprave, klimatske spremembe itd. Na področju novosti, ki se vežejo na izobraževanje, je naš glavni cilj, da poskrbimo za najboljše življenjske priložnosti za vse otroke in mlade ljudi, ne samo v sedanjosti, ampak tudi v prihodnje, ko bodo ti dejavniki na različne načine vplivali na družbo. Inovacije so bistvenega pomena za vsa področja, ki imajo vpliv na izobraževanje, zato se je potrebno osredotočiti, da novosti v javnih službah postanejo uporabnikom bolj prijazne (The Innovation Unit. What is Innovation).

Inovacije v RS so spodbujene z razvojnimi in inovacijskimi projekti. Projekte spodbuja in podpira Zavod RS za šolstvo (Center za inovativno edukacijo) v sodelovanju z Ministrstvom za šolstvo in šport. Od leta 2003 je v veljavi Pravilnik o posodabljanju vzgoje in izobraževanja. Oblikovana je aktivna baza evalvatorjev za presojanje o kakovosti posodobitev. Zavod RS za šolstvo je na osnovi dosedanjih izkušenj in strokovnih raziskav opredelil dve vrsti projektov, ki posodablajo vzgojo in izobraževanje: »od zgoraj navzdol«, kjer je večji poudarek na teoretičnih podkrepitvah za spremembe v šolstvu, in »od spodaj navzgor«, kjer je večji poudarek na empiričnih ugotovitvah. Kombinacija obeh sistemov pomeni, da so praktiki vključeni v načrtovanje, izvajanje in evalviranje že na začetku posodabljanja, od identifikacije problema naprej. Vsak dejavnik mora imeti možnost izbire in oblikovanja lastnih ciljev za skupni razvoj novosti. Pri tem je potrebno omogočati stalno skupno refleksijo, regulacijo in evalvacijo. Inovacijski projekti zavoda RS za šolstvo so ena najsodobnejših in ena najcenejših oblik posodabljanja vzgoje in izobraževanja. Namen inovacijskih projektov je, usposobiti strokovne delavce in učence za inovativen samorazvoj. Inovacije v tem smislu prispevajo k razvoju avtonomije učitelja in učenca v izvedbenem kurikulumu (Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Novosti inovacijskih projektov Zavoda Republike Slovenije za šolstvo v šolskem letu 2007/2008).

Inovacijske projekte v Sloveniji izvajajo različne institucije: vrtci, osnovne šole, srednje šole, osnovne šole s prilagojenimi programi, glasbene šole in dijaški domovi. Največ inovacijskih projektov se izvaja v osnovnih šolah, sledijo inovacijski projekti v srednjih šolah in vrtcih. V zborniku inovacijskih projektov, ki so potekali v šolskem letu 2007/08, nekateri pa so se nadaljevali iz šolskega leta 2006/07, je opisanih 78 inovacijskih projektov, ki so se izvajali v različnih institucijah; izvemo lahko, kako je bil posamezni projekt izpeljan, kdo je pri njem sodeloval, kdo ga je vodil, kako je potekalo izvajanje projekta, kakšni so bili cilji projekta in v kolikšni meri so bili ti cilji uresničeni ter kakšni rezultati so se pokazali.

Namen našega raziskovanja je bil, ugotoviti obseg in koncept izvajanja inovacijskih projektov v Sloveniji, Avstriji in Nemčiji. Izmed inovacijskih projektov, ki so potekali v Sloveniji, so nas zanimali tisti, ki se navezujejo na področje začetnega družboslovja. Cilje teh inovacijskih projektov bi lahko uresničevali pri predmetu spoznavanje okolja v 1., 2. in 3. razredu ter pri predmetu družba v 4. in 5. razredu. Ugotavljali smo ustreznost in primernost posameznih inovacijskih projektov za uresničevanje ciljev iz družboslovnih vsebin. Zanimalo nas je, preko katerih dejavnosti in pri katerih tematskih sklopih bi lahko uresničevali omenjene cilje inovacijskih projektov, kakšni so rezultati izbranih inovacijskih projektov ter v katero vsebinsko področje inovacijskih projektov lahko uvrstimo izbrane inovacijske projekte. Poudariti moramo, da bi pri rednem pouku lahko izvajali le dele inovacijskih projektov, ki sovpadajo z letno pripravo za posamezni predmet. V Sloveniji je področje inovacij dobro urejeno, saj v kakovostnih zbornikih o inovacijskih projektih lahko najdemo vse inovacijske projekte, ki potekajo v določenem šolskem letu na področju celotne Slovenije. Tako lahko na spletnih straneh ZRSŠ najdemo številne informacije o inovacijskih projektih, tako preteklih kot tudi sedanjih, gradivo, morebitne kontakte, ki bi jih potrebovali, obrazce, priznanja itd.

V Avstriji in Nemčiji pa to področje ni tako dobro urejeno, saj so podatki o inovacijskih projektih razdrobljeni po različnih virih in se glede na področje oziroma regijo zelo razlikujejo. Na avstrijskem šolskem portalu smo našli le malo inovacijskih projektov, ki so jih izvajale tako srednje kot tudi osnovne šole. V Avstriji kakor tudi v Nemčiji je zato mogoče inovacijske projekte, ki jih posamezna šola izvaja, najti predvsem na njihovih internetnih straneh. Nekatere šole imajo te projekte zelo lepo opisane, nekatere pa zgolj omenjene. Ker pa je osnovnih šol v Avstriji in Nemčiji precej, je podatke o inovacijskih projektih v teh državah težko najti.

Metodologija

Raziskovalne metode

Pri delu smo uporabili splošne teoretične raziskovalne metode. Na začetku smo na osnovi študija literature uporabili deskriptivno metodo, s pomočjo katere smo opisovali splošna dejstva o inovacijskih projektih. V nadaljevanju smo uporabili metodo analize in sinteze, saj smo iz obsežnega zbornika strokovnih prispevkov Inovacijski projekti 2007/2008 izluščili tiste, ki vsebujejo cilje iz družboslovnih vsebin; te smo nato s komparativno metodo primerjali s slovenskim učnim načrtom za predmeta spoznavanje okolja in družba. Prav tako smo tudi avstrijske inovacijske projekte primerjali z avstrijskim in slovenskim učnim načrtom.

Raziskovalni vzorec

Raziskovali smo na neslučajnostnem in namenskem vzorcu inovacijskih projektov, ki smo jih našli v zborniku strokovnih prispevkov Inovacijski projekti 2007/2008. Raziskovali smo tudi na neslučajnostnem in namenskem vzorcu inovacijskih projektov v Avstriji.

Postopek zbiranja podatkov

Najprej smo temeljito pregledali zbornik strokovnih prispevkov Inovacijskih projekti 2007/2008, nato pa izmed vseh inovacijskih projektov poiskali tiste, ki so se izvajali po osnovnih šolah in se povezujejo s cilji predmetov spoznavanje okolja v 1., 2. in 3. razredu ali družba v 4. in 5. razredu. Pri inovacijskih projektih v Avstriji in Nemčiji smo gradivo iskali na različnih internetnih straneh.

Postopek obdelave podatkov

Pri podrobni analizi smo kvalitativno primerjali slovenske in avstrijske inovacijske projekte z učnimi načrti.

Koncept in obseg inovativnosti inovacijskih projektov v Sloveniji

Koncept inovacijskih projektov v Sloveniji se razvija od leta 2003, od uveljavitve Pravilnika o posodabljanju vzgoje in izobraževanja (Uradni list Republike Slovenije, 2003).

V ta namen je opredeljenih nekaj pravil:

1. V skladu z 21. členom Pravilnika o posodabljanju vzgoje in izobraževanja novost predlaga vzgojno-izobraževalni zavod.
2. Zavod RS za šolstvo in zanj pedagoški svetovalci (konzulenti) nudijo strokovno pomoč v vsebini in metodologiji posodabljanja, spremljajo in evalvirajo novosti.
3. Vse predlagane novosti Zavod RS za šolstvo vključi v bazo vzgojno-izobraževalnih institucij, ki posodablja element oz. celoten program vzgoje in izobraževanja.
4. Novost vzgojno-izobraževalne institucije opredelijo kot: a) kurativni ukrep, potrebo za odstranitev motnje ali b) preventivno zaščito za preprečitev motenj.
5. Predlagane novosti se razvrstijo po taksonomskih ravneh.
6. Temeljni namen razvrščanja predlaganih novosti je v ustreznejši izbiri oblik in metod načrtovanja, izvajanja, spremljanja in evalviranja projekta in zato v ustreznejši izbiri svetovanja. Prehajanje med ravni je mogoče in zaželeno.
7. V skladu z aktualno opredeljeno ravno novosti se lahko nosilcu projekta predlaga preoblikovanje predloga projekta.
8. Novosti se oblikujejo s pomočjo metode akcijskega raziskovanja. Vodje projektov in konzulenti se za akcijsko raziskovanje usposobijo že pred izvajanjem projekta (Komljanc, 2006).

Prikaz rezultatov

Kvantitativni podatki inovacijskih projektov

Interes za posodabljanje kurikula »od spodaj navzgor« oziroma število inovacijskih projektov iz leta v leto narašča. To lahko razberemo iz prijav: v šolskem letu 2004/05 – 100, 2005/06 – 111, 2006/07 – 168, 2007/08 – 216 in 2008/09 116 novih projektov, nadaljuje pa se jih 136; skupaj se trenutno torej izvaja 252 inovacijskih projektov. V povprečju posodablja vzgojo in izobraževanje četrтина vzgojno-izobraževalnih institucij.

Tabela 1: Število inovacijskih projektov, ki so bili prijavljeni na ZRSŠ v šolskem letu 2007/08

Vrsta vzgojno-izobraževalnih institucij	Število	Izdelali polletno poročilo	Ne delajo / so izstopili	Končali	Nadaljujejo
Vrtci	47	39	7	18	22
Osnovne šole	121	107	15	48	58
Srednje šole	22	17	6	16	10
OŠPP	19	15	4	6	9
Dijaški domovi	5	2	3	2	0
Glasbene šole	2	2	0	1	1
Skupaj	216	182	35	91	100
Skupaj 2006/07 + 2007/08	300	254	47	127	136

(Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Kvantitativni podatki o novostih, 2008)

Izbrani inovacijski projekti z vidika družboslovja v prvi in drugi triadi (Štefančič idr., 2008)

a) Inovacijski projekti v prvi triadi:

1. Izboljšajmo poznavanje in odnos do Ljubljanskega barja.
2. Izboljšanje razredne klime s pomočjo interaktivnih dejavnosti.
3. Razvijanje pozitivne razredne klime.
4. Ljudsko izročilo – povežimo preteklost s sedanostjo.
5. Razredna klima kot kriterij kakovosti pouka.
6. Klima v razredu in oddelku podaljšanega bivanja.
7. Vsaka izkušnja nam obogati življenje.
8. Bonton v osnovni šoli.
9. Preko igre do odgovornega vedenja.

b) Inovacijski projekti v drugi triadi:

1. Izboljšajmo poznavanje in odnos do Ljubljanskega barja.
2. Izboljšanje razredne klime s pomočjo interaktivnih dejavnosti.
3. Razvijanje pozitivne razredne klime.
4. Ljudsko izročilo – povežimo preteklost s sedanostjo.
5. Ekološka problematika kraja – izziv za mlade raziskovalce.
6. Izboljšajmo razredno in šolsko klimo zaradi zmanjševanja nasilja.

Iz zbornika strokovnih prispevkov Inovacijski projekti 2007/2008 smo v prvi triadi izbrali 9, v drugi pa 6 inovacijskih projektov, pri katerih bi se dalo uresničevati

cilje iz družboslovnih vsebin. V prvi triadi bi cilje lahko uresničevali pri predmetu spoznavanje okolja, v drugi triadi pa pri predmetu družba v 4. in 5. razredu. Ugotovili smo, da bi lahko cilje iz družboslovnih vsebin uresničevali pri štirih zgoraj omenjenih inovacijskih projektih (1., 2., 3. in 4.), ki se pojavljajo tako v prvi kot v drugi triadi. Pri ostalih inovacijskih projektih so cilji družboslovnih vsebin izvzeti pretežno iz prve ali druge triade.

Vsebinska področja inovacijskih projektov

Za posodabljanje novosti so bila opredeljena tri vsebinska področja:

1. **Poti do kakovostnega učenja ali znanja.** Pri tem področju je cilj, da učenci s pomočjo raznolikih metod in oblik dela pridobijo novo znanje.
2. **Delo razrednika in oddelčne skupnosti, klima.** To področje se ukvarja z izboljševanjem razredne klime, ki je ključnega pomena, da lahko delo v razredu steče ter da se učenci med seboj dobro razumejo in se v šoli dobro počutijo.
3. **Strokovni razvoj strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju.**

Vsak vzgojno-izobraževalni zavod je svojo temo uvrstil v eno izmed področij posodabljanja (Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Novosti inovacijskih projektov Zavoda Republike Slovenije za šolstvo v šolskem letu 2007/2008).

Prva triada:

Tri projekte, Izboljšajmo poznavanje in odnos do Ljubljanskega barja, Ljudsko izročilo – povežimo preteklost s sedanjostjo in Vsaka izkušnja nam obogati življenje, lahko uvrstimo v vsebinsko področje Poti do kakovostnega učenja ali znanja. Vse ostale inovacijske projekte, Izboljšanje razredne klime s pomočjo interaktivnih dejavnosti, Razvijanje pozitivne razredne klime, Razredna klima kot kriterij kakovosti pouka, Klima v razredu in oddelku podaljšanega bivanja, Bonton v osnovni šoli in Preko igre do odgovornega vedenja, pa lahko uvrstimo v vsebinsko področje Delo razrednika in oddelčne skupnosti, klima. Iz tretjega vsebinskega področja, Strokovni razvoj strokovnih delavcev, nismo našli nobenega inovacijskega projekta.

Druga triada:

Tri projekte, Izboljšajmo poznavanje in odnos do Ljubljanskega barja, Ekološka problematika kraja – izziv za mlade raziskovalce ter Ljudsko izročilo – povežimo preteklost s sedanjostjo, lahko uvrstimo v vsebinsko področje Poti do kakovostnega učenja ali znanja. Naslednji trije inovacijski projekti, Izboljšanje razredne klime s pomočjo interaktivnih dejavnosti, Izboljšajmo razredno in šolsko klimo zaradi zmanjševanja nasilja ter Razvijanje pozitivne razredne klime, spadajo v vsebinsko področje Delo razrednika in oddelčne skupnosti, klima. Iz tretjega vsebinskega področja, Strokovni razvoj strokovnih delavcev, nismo našli nobenega inovacijskega projekta. Učitelji torej redkeje razvijajo profesionalno znanje, pogosteje posegajo neposredno v vzgojno-izobraževalni proces (Štefančič idr., 2008).

Inovacijski projekti glede na zastopanost tematskih sklopov

a) Prva triada

Tabela 2: Inovacijski projekti v okviru tematskih sklopov predmeta spoznavanje okolja

INOVACIJSKI PROJEKT	Izboljšajmo poznavanje in odnos do Ljubljanskega barja	Preko igre do odgovornega vedenja	Razredna klima kot kriterij kakovosti pouka	Klima v razredu in oddelku podaljšane bivanja	Izboljšanje razredne klime s pomočjo interaktivnih dejavnosti	Ljudsko izročilo – povežimo preteklost s sedanjostjo	Vsaka izkušnja nam obogati življenje	Razvijanje pozitivne razredne klime	Bonton v osnovni šoli
TEMATSKI SKLOP									
KDO SEM							+		+
JAZ IN TI, VI IN MI		+	+	+	+		+	+	+
JAZ IN MOJA ŠOLA		+	+	+	+			+	+
BILO JE NEKOČ ...	+					+			
JAZ IN ZDRAVJE							+		+
POGLEDAM NAOKROG	+						+		+
KAJ ZMOREM NAREDITI									+
KDO SMO IN KAKO ŽIVIMO							+		
KJE ŽIVIMO									+

(Kmel idr., 2005)

b) Druga triada

Tabela 3: Inovacijski projekti v okviru tematskih sklopov predmeta družba

TEMATSKI SKLOP	INOVACIJSKI PROJEKT	Izboljšajmo poznavanje in odnos do Ljubljanskega barja	Ekološka problematika kraja – izziv za mlade raziskovalce	Ljudsko izročilo – povežimo preteklost s sedanjostjo	Izboljšanje razredne klime s pomočjo interaktivnih dejavnosti	Izboljšajmo razredno in šolsko klimo zaradi zmanjševanja nasilja	Razvijanje pozitivne razredne klime
DRUŽINA	Dom, domačija	+	+				
	Načini življenja			+	+		
	Medsebojni odnosi				+		
ŠOLA, ŠOLANJE	Življenje v šolski skupnosti				+	+	+
SOSESKA	Domači kraj	+	+				
	Razvoj domačega kraja	+	+	+			
	Sodelovanje med ljudmi			+	+	+	+
	Naravne značilnosti	+	+				
	Povezanost ljudi, naselij, pokrajin v preteklosti in danes			+	+		
	Zgodovinski razvoj v domači pokrajini		+				

(Bogataj idr., 2006)

Koncept in obseg inovativnosti inovacijskih projektov v tujini

a) Avstrija

Tudi v Avstriji šole izvajajo inovacijske projekte, vendar le-ti širši javnosti niso predstavljeni tako podrobno kot pri nas. Inovacijske projekte je mogoče najti na spletnih straneh posameznih šol, nekaj pa tudi na avstrijskem šolskem portalu. Na avstrijskem šolskem portalu je le 22 projektov, ki so jih izvajale tako srednje kot tudi osnovne šole v različnih šolskih letih. Pri posameznih inovacijskih projektih ni znano, ali jih je izvajala osnovna ali srednja šola. Izmed 22 projektov smo izbrali tiste, za katere smo menili, da bi cilje lahko uresničevali pri pouku spoznavanja okolja in se navezujejo na področje družboslovja. Izbrane projekte smo primerjali z avstrijskim in slovenskim učnim načrtom.

Tabela 4: Avstrijski inovacijski projekti

INOVACIJSKI PROJEKT	SLOVENSKI UČNI NAČRT / TEMATSKI SKLOP	AVSTRIJSKI UČNI NAČRT / TEMATSKI SKLOP
NOVA GENERACIJA VIN	KDO SMO IN KAJ DELAMO (3. razred) KAJ ZMOREM NAREDITI (2. in 3. razred)	GOSPODARSTVO Delo in poklici TEHNIKA Kako delujejo predmeti Nevarnosti tehnike
DEŽELA LJUDI – drug z drugim	JAZ IN TI, VI IN MI (1., 2. in 3. razred) KJE ŽIVIMO (3. razred)	DRUŽBA – SKUPNOST Živeti skupaj
DAN ZDRAVJA	JAZ IN ZDRAVJE (1., 2. in 3. razred)	OTROK IN ZDRAVJE Prehrana Nevarnosti za naše zdravje Biti bolan
OTROCI, MLADI IZ AFRIKE	KDO SEM (1. razred) JAZ IN TI, VI IN MI (1., 2. in 3. razred) KJE ŽIVIMO (3. razred)	DRUŽBA – SKUPNOST Živeti skupaj

(Österreichisches Schulportal. Innovation Projekte)

b) Nemčija

Inovacijski projekti s področja osnovne šole povezujejo teorijo in prakso s ciljem, da bi ubrali in preizkusili nove in izboljšane poti. Spoznanja takšnega načina dela so uporabna in dostopna vsem udeležencem izobraževalnega sistema – v okviru predavanj in kvalitativnega razvoja (Grundschule Bildung in Deutschland. Innovation Projekte).

Postopek

Podlaga za opravljeno razvrstitev področij inovacijskih projektov je bila najprej *sedem vsebinskih področij konference ministrstva za kulturo (KMK): Jezik; Povezava vrtec – osnovna šola; Osnovnošolsko izobraževanje; Izobraževanje oseb s posebnimi potrebami; Zagotavljanje kakovosti; Profesionalnost učiteljev; Celodnevne ponudbe*. Zelo hitro je postalo jasno, da ta razdelitev v nemškem izobraževalnem sistemu ne bo zadostovala. Prvi korak v smeri širitve in realizacije inovativnih vsebinskih področij so bila integrirano objavljena predmetna področja. Poleg tega so bili na podlagi konkretnih obdelav podatkov določeni tudi nadaljnji ključni pojmi za razširitev klasifikacije, ki ne opisuje zelo konkretnih in specifičnih inovativnih pristopov, temveč bolj z izobraževanjem povezana vsebinska področja. Na seji spremljevalne skupine ljudi, vključenih v Inovacijski portal, kritičnih komentatorjev in tehničnih urednikov nemškega izobraževalnega strežnika je bila iz vseh obravnavanih poimenovanj dokončno izdelana osnova za razvrščanje vsebinskih področij o inovacijskih projektih na področju izobraževanja. Pri tem so posebej pazili, da so zagotovili optimalno prijaznost za uporabnike interneta. Ta zahteva je privedla do sprememb, združevanj, razširitev ali celo do preoblikovanj zgoraj omenjene terminologije in razdelitve. Izboljšana vsebinska področja inovacijskih projektov zajemajo: osnovnošolsko izobraževanje; jezikovno spodbujanje; medkulturno izobraževanje; medijsko izobraževanje; demokratično vzgojo in vzgojo vrednot; preprečevanje nasilja; izobraževanje za trajnostni razvoj; zdravstveno vzgojo; spodbujanje izobraževanja za ljudi s posebnimi potrebami; spodbujanje nadarjenih; individualno podporo; celodnevno ponudbo v šoli; enakost spolov; standarde izobraževanja; spretnosti; preizkušnje; kakovostni menedžment; ovrednotenje; poučevanje/učenje; samousmerjeno učenje; e-učenje; neformalno učenje; vseživljenjsko učenje; izobraževalne programe; prestrukturiranje (bolonjski proces); strukturne spremembe v izobraževanju; prepustnost izobraževalnih programov; izobraževanje v mednarodnih kontekstih; izobraževalne mreže; povezovanje izobraževanja z gospodarstvom; transfer znanja; razvijanje spretnosti pedagoškega osebja. Na področju osnovnošolskega izobraževanja se inovacijski projekti najpogosteje izvajajo pri izgrajevanju in izboljšanju osnovnih spretnosti, kot so: sposobnost branja, razumevanje matematike in znanosti. Razvijanje teh spretnosti je potrebno za uspešen izobraževalni proces (Innovationsportal. Innovative Projekte und Programme).

Znotraj zgoraj omenjenih vsebin s področja osnovnošolskega izobraževanja bi lahko našli tudi inovacijske projekte, ki sovpadajo s predmetom družba. Toda v Nemčiji so inovacijski projekti zastavljeni zelo široko in splošno, zato ne moremo najti neposredne povezave z učnim načrtom, kot je to mogoče pri naših inovacijskih projektih. Inovacijski projekti se prav tako zelo razlikujejo glede na posamezno zvezno deželo v Nemčiji.

Ugotovitve

Ugotavljamo, da se število šol in drugih institucij, ki se vključujejo v inovacijske projekte, iz leta v leto povečuje. Naslove inovacijskih projektov odbirajo glede na lastne potrebe, želje in problematiko, s katero se srečujejo. To potrjuje nekatera naša predvidevanja, da se učitelji vedno bolj zavedamo, da novosti koristijo tako učencem kot tudi učiteljem. Hkrati pa tudi številna strokovna literatura vedno bolj poudarja pomen posodabljanja, ki naj bi bil del vsakodneвне dejavnosti vzgoje in izobraževanja, naš način življenja.

Pohvaliti velja zelo kakovostne zbornike inovacijskih projektov Zavoda RS za šolstvo, v katerih lahko tudi šole in drugi posamezniki, ki še niso vključeni v inovacijske projekte, poiščejo kakšno zanimivo informacijo. Prav tako so na internetni strani Zavoda RS za šolstvo v poglavju Inovativna edukacija opisani vsi postopki, kako se vključiti v inovacijski projekt, kako poteka delo, na koga se lahko obrnemo v primeru težav itd.

Inovacijski projekti, katerih podatke najdemo na spletnih straneh Zavoda RS za šolstvo, so po tematiki zelo široki in zato smo tudi pričakovali, da bo tistih projektov, pri katerih bi lahko uresničevali učne cilje s točno določenega področja – v našem primeru je to predmet družba, veliko manj. Nekateri inovacijski projekti se izvajajo tudi v glasbenih šolah, vrtcih, šolah s prilagojenimi programi, dijaških domovih itd., zato smo takšne inovacijske projekte izločili že prej.

Ugotavljamo, da se je večina projektov (iz zbornika strokovnih prispevkov za leto 2007/08), ki smo jih uvrstili med »družboslovne«, nanašalo na v zadnjih letih precej aktualno temo v naših šolah – klima v razredu, odnosi med učenci in učitelji, bonton – torej tistih, ki jih uvrščamo v vsebinsko področje Delo razrednika in oddelčne skupnosti, klima. Čeprav je poudarek na vsebinah, povezanih z medsebojnimi odnosi, odnosi med učitelji in učenci, odnosi do drugačnosti na primarni stopnji izobraževanja, natančneje pri predmetu spoznavanje okolja v 1., 2. in 3. razredu in predmetu družba v 4. in 5. razredu, precejšen, učitelji izkazujejo potrebo še po večji aktualizaciji tovrstne tematike.

Pri vseh inovacijskih projektih smo ugotovili, da so sodelujoči po njihovem poteku opazili neke pozitivne spremembe in napredek glede na izhodiščno stanje. Zavedajo pa se, da se na vsakem področju lahko stanje še izboljša, in si bodo za boljše razmere prizadevali tudi v prihodnosti. Pri nekaterih inovacijskih projektih so navajali slabšo usposobljenost za določen način dela in pripravljenost, da se na tem področju izboljšajo, če jim bo ponujena ustrezna strokovna podpora. Morda je minilo premalo časa, da bi lahko izpostavljali močna področja. Vsekakor so to začetki in ti premiki so del procesa, ki se pokažejo v nekem daljšem obdobju. Želijo si poganjati in vrteti to kolo še naprej. Menimo, da so na dobri poti k tej uresnitvi.

Podatkov o inovacijskih projektih, ki potekajo v Avstriji in Nemčiji, je žal bistveno manj oziroma je inovacijske projekte, ki jih izvajajo šole v Avstriji in Nemčiji, mogoče najti predvsem na njihovih spletnih straneh. Torej so tovrstni podatki precej razdrobljeni. Nekaj podatkov o projektih, ki so potekali v Avstriji, je zbranih na avstrijskem šolskem portalu, vendar le-ti niso najbolj sodobni ali pa gre bolj za

razpise projektov. Veliko izmed teh projektov je bilo tudi s področja naravoslovja in so jih izvajale srednje šole, zato jih nismo mogli uvrstiti v raziskavo. Za Nemčijo imamo prav tako podatke, kako se je inovativni koncept razvijal in razširjal na vedno več vsebinskih področij. Vendar pa posamezne inovacijske projekte lahko najdemo le na šolah, ki jih izvajajo, saj nimajo nekega skupnega portala, kjer bi lahko črpali podatke za celo državo. Želeli bi si, da bi bilo področje inovacijskih projektov tudi v Avstriji in Nemčiji tako dobro urejeno, kot je v Sloveniji, saj bi tako lahko vsi, ki jih področje inovacij, inovacijskih projektov zanima, tudi od tam pridobili še kakšno informacijo, idejo več.

VIRI IN LETERATURA

- School Innovation. Pathway to the Knowledge Society.* (b. d.). Australian Government: School Education. Pridobljeno 10. 5. 2009, s http://www.dest.gov.au/sectors/school_education/publications_resources/school_innovation/chapter_8.htm.
- Bogataj, J., Budnar, M., Janša Zorn, O., Renner, T., Umek, M., Zabukovec, M. idr. (2006). *Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja*. Družba. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Grundschule Bildung in Deutschland. Innovation Projekte.* (b. d.). Pridobljeno 30. 1. 2009, s <http://grundschule.bildung-rp.de/index.php?id=4140&0=&type=98>.
- Innovationsportal. Innovative Projekte und Programme.* (b. d.). Pridobljeno 30. 1. 2009, s http://www.bildungsserver.de/innovationsportal/zeigen_e.html?seite=4598.
- Komljanc, N. (2006). *Skriti zaklad: inovacijski projekti vzgojno-izobraževalnih zavodov v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo in Ministrstvom za šolstvo in šport*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno 22. 1. 2009, s http://www.zrss.si/pdf/IP_VIZ_zavodov_gradivo.pdf.
- Krnel, D., Cunder, K., Antič M., Janjac, M., Rakovič, D., Velkavrh, A. idr. (2005). *Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Spoznavanje okolja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Likar, B. (2004). *Inovativnost v šoli*. Ljubljana: Inštitut za inovativnost in tehnologijo.
- Österreichisches Schulportal. Innovation Projekte.* (b. d.). Pridobljeno 20. 2. 2009, s <http://www.schule.at/index.php?url=suche&pool=projekte&suchtext=Innovation%20Projekte>.
- Štefančič, E., Jerič, N., Nahtigal, J., Pahor, D., Ribič Hederih, B., Vidmar, K. idr. (2008). *Inovacijski projekti 2007–2008*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno 20. 1. 2009, s http://www.zrss.si/pdf/_Strokovni%20prispevki%20IP_07-08.pdf.
- The Innovation Unit. What is Innovation.* (b. d.). Pridobljeno 15. 5. 2009, s <http://www.innovation-unit.co.uk/content/view/280/1018/>.
- Uradni list Republike Slovenije, št. 13/2003. Pravilnik o posodabljanju vzgoje in izobraževanja.* (2003). Pridobljeno 22. 1. 2009, s <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?stevilka=561&urlid=200313>.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Kvantitativni podatki o novostih. (2008). Pridobljeno 20. 1. 2009, s

http://www.zrss.si/pdf/_KVANTITATIVNI%20PODATKI%20O%20NOVOSTIH.pdf.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Novosti inovacijskih projektov Zavoda Republike Slovenije za šolstvo v šolskem letu 2007/2008. (b. d.). Pridobljeno 21. 1. 2009,

s http://www.zrss.si/pdf/_NOVOSTI%20INOVACIJSKIH%20PROJEKTOV%20ZAVODA%20RS%20ZA%20ŠOLSTVO.pdf.

Elektronski naslov: jasmina777@gmail.com

ksenija.sersen@gmail.com

vlasta.hus@uni-mb.si

Založniški odbor je prispevek prejel 27. 10. 2009.

Recenzentski postopek je bil zaključen 14. 12. 2009.